

Fokuseringsförmåga i fokus

Min kompis E-H och jag fick varsin dotter ungefär samtidigt i mitten av 90-talet. Flickorna kan ha varit ett år eller två när de lekte en eftermiddag hemma hos oss. Jag och E-H hade lagat mat och jag minns hur vi stod i dörren in till barnens rum där de satt sida vid sida och med något - lego, klossar, smådjur, jag minns inte - framför sig på det låga runda bordet. Stilla klink av leksaker mot trä, ljusa inåtvända enordsmeningar, absolut koncentration.

Jag var på vippen att avbryta och säga att det var matdags när E-H höll mig tillbaka:

"Låt dem leka klart. Man ska inte störa dem i onödan. Människans viktigaste egenskap är koncentrationsförmågan, det är den allting hänger på. "

Nu är det här tjejerna och alla deras generationskamrater tonåringar. Och om allting hänger på koncentrationsförmågan så hänger det sannerligen på en skör tråd. För störda i onödan blir de så gott som varje minut, när deras mobiler ger sig till känna.

I förra veckan besökte jag en skola i en stockholmsförort för att skriva ett porträtt av en alldeles särskilt engagerad och karismatisk lärare. Och hon var verkligen bra. Men nog hördes sms-pip även på hennes lektioner, nog satt eleverna och tjuvkollade mobiler gömda i vantarna, nog ringde en killes mobil och nog lät läraren honom ta emot samtalet - fast hela klassens koncentration stördes.

En hel generation håller på att förlora förmågan att fokusera, sade dr David Meyer vid University of Michigan som intervjuades i oktober radions Vetandets värld. Han forskar om multitasking, att göra flera saker på samma gång. Att lyssna på radio och diska, köra bil och prata i telefon, skriva en krönika och samtidigt ha koll på mejlen och sms:en och en kastrull med köttgryta som småputtrar på spisen.

Multitasking är något som människan har nytta av i en krävande samtid. En nödvändighet, kan man tycka. Men också, visar David Meyers forskning, en förmåga som, om den överutnyttjas, kan ge skador på flera av hjärnans funktioner. Närminnet kan störas och koncentrationsförmågan riskerar att skadas så att vi aldrig kan vara riktigt närvarande i det vi ägnar oss åt.

I radioprogrammet intervjuas också reklamaren Calle Sjönell i New York. Han finns med för att illustrera de negativa effekterna av multitasking - han glömmer viktigheter och känner hur hjärnan blir överhettad. En jobbig dag kan ha 16 olika möten i snabb följd, berättar han, och ofta måste han ägna mötestiden åt att mejla eller sms:a. Säkert skickar han 30 eller 40 sms om dagen, säger han.

Jag tänker på de svenska tonåringar som snittar närmare 100. Deras mobiler är alltid med och alltid på. De svarar alltid, oavsett om de har handbollsträning, matteprov eller fikar med farmor. Många av dem sover med mobilen under kudden för att inte missa ett sms. Eller sover inte.

Är detta bra? Svaret på den frågan blir ofta en fnysning: moralpanik. Men det handlar inte om moral, det handlar om den tekniska utvecklingens medicinska effekter som amerikanska forskare på hög nivå har kunnat kartlägga i kontrollerade studier. Och det handlar inte heller om panik, det handlar om några försynta frågor: Är det så här vi vill ha det? Eller vill vi att våra barn ska kunna fokusera på de uppgifter som ligger framför dem? Kan man tänka sig en låda innanför klassrumsdörren där alla mobiler ska läggas, avstängda, innan lektionen börjar? I valfrihetens tidevarv borde vi kunna välja hur vi vill besvara de frågorna.